

นางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์: ผู้หญิงกับอำนาจเชิงพื้นที่ในหลากมิติ

Mae-Yua (Queen) Sri-Sudacandha: The female and
tyrannical history with area manner in several dimensions

นิพัทธพงศ์ พุ่มมา*

ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์**

บทคัดย่อ

การศึกษานางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ : ผู้หญิงกับอำนาจเชิงพื้นที่ในหลากมิติ มีความมุ่งหมาย เพื่อให้เห็นพระประวัติ ตลอดจนอำนาจเชิงพื้นที่แห่งนางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ ใน 3 มิติ ได้แก่ มิติทางประวัติศาสตร์ มิติทางสตรีศึกษา และมิติทางวรรณกรรม โดยใช้กรอบแนวคิดสำคัญคือ วิพากษ์วิธี สตรีศึกษา และวรรณกรรมเปรียบเทียบ ผลการศึกษาทำให้ทราบถึงเหตุการณ์สำคัญหลายประการร่วม ยุคสมัยเดียวกันกับพระนาง คือ อยุธยาตอนกลาง รวมทั้งพระประวัติในพระนาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีข้อกล่าวหาต่างๆ อันทำให้พระนางถูก “ตีตรา” ว่าเป็นหญิงคนชั่ว อาทิ คบชู้ ฆ่าพ่อ ฆ่าลูก และ ลูแก่อำนาจ

คำสำคัญ: แม่อยู่หัว (แม่อยู่หัว) ศรีสุดาจันทร์ อำนาจเชิงพื้นที่ และประวัติศาสตร์นิพนธ์

Abstract

The purpose of studying about Queen Sri-Sudacandha's vitae in the Kingdom of Ayuddhaya is to understand this female and her tyrannical history by classification in several dimensions. Besides, it is to show her imperious powers by classification in 3 dimension namely, dimensions of history, feminism and literature. Thoroughly, the important confines of thinking are criticism, femininity education and relative literary work. The results of the studying are known by using important contemporary incident events,

* นิสิตภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

that is the middle Ayuddhaya and including her personal details. Especially she was accused of many accusations such as, being a vicious woman, adultery, butchering her husband and children together with abusing her power.

Keywords: Mae-Yua (Queen), Sri-Sudacandha, Area manner and Historical document

บทนำ

สตรีผู้หนึ่งที่มีการกล่าวถึงอย่างมากต่อพฤติกรรมและบทบาทของเธอ ในประวัติศาสตร์สยาม สมัยกรุงศรีอยุธยา เห็นจะหนีไม่พ้นเรื่องราวที่มีการพูดถึงอยู่เสมอ ของท้าวศรีสุดาจันทร์ หรือนางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ (แม่หยั่ว) พระสนมเอกของสมเด็จพระไชยราชาธิราช (พ.ศ. 2077 - พ.ศ. 2089) สามารถกล่าวได้ว่าสตรีผู้นี้เป็นสตรีเพียงผู้เดียวที่มีการระบุถึงอย่างมากในเอกสารทางประวัติศาสตร์ อาทิ พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับต่างๆ ไม่ว่าจะเป็พระราชพงศาวดารกรุงเก่าฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์ พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับหมอบรัดเล หรือฉบับพระพนรัตน์ คำให้การชาวกรุงเก่า ตลอดจนบันทึกเอกสารต่างชาติ ดังเช่น บันทึกของปินโต (Fernaο Mendes Pinto) ชาวโปรตุเกส พงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับวันวลิต นางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ มีรายละเอียดในเอกสารทางประวัติศาสตร์มากกว่าสตรีนางอื่นๆ ที่อยู่ร่วมสมัยเดียวกัน ดังเช่น พระสุริโยไท พระวิสุทธิกษัตริย์ พระสุพรรณกัลยา ที่แทบจะไม่มีชื่อปรากฏอยู่ในเอกสารทางประวัติศาสตร์ของไทยเลย ว่าพระองค์เป็นใคร มีบทบาทอย่างไร ต่อราชสำนักสยามในขณะนั้น

เมื่อศึกษาจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่า มีความคลาดเคลื่อน มีความบิดเบือนจากกันทั้งสิ้น ท้าวศรีสุดาจันทร์ จึงเป็นสตรีที่ถูกเพ่งเล็งมากจากกลุ่มราชวงศ์สุพรรณภูมิ และราชวงศ์พระร่วงสุโขทัย อีกทั้งยังมีกลุ่มขุนนางที่ไม่เห็นชอบด้วยการกระทำของพระนาง เนื่องจากพระนางมีศักดิ์เท่าเทียมกับสมเด็จพระอัครมเหสี เป็นสตรีจากราชวงศ์อู่ทอง เป็นผู้สำเร็จราชการต่างพระเนตรพระกรรณ ด้วยเหตุผลที่กล่าวมานี้การกระทำของพระนางจึงเป็นที่ครหาต่อมาในช่วงปลายรัชกาลสมเด็จพระไชยราชาธิราช ที่ว่าด้วยกรณีการสวรรคต กรณีการคบชู้ระหว่างพระนางกับพันบุตรศรีเทพก็เกิดขึ้น การสำเร็จโทษพระยอดฟ้าซึ่งทรงเป็นโอรสในพระนางเองกับสมเด็จพระไชยราชาธิราช ข้อกล่าวหาของการกระทำดังกล่าวนี้ ทำให้พระนางถูกจำกัดในระยะเวลาต่อมาโดยกลุ่มขุนนางและกลุ่มพระราชวงศ์ที่เห็นขัดแย้งกับพระนาง จนในที่สุดพระนางถูกกล่าวหาว่าเป็นกบฏ และที่สุดพระนางก็เป็นเพียงผู้ร้ายในประวัติศาสตร์ที่ไม่มีสิทธิ์แก้ตัวใดๆ

แม้จะถูกกล่าวถึงอย่างมากแต่ประวัติของพระนางไม่เป็นที่รู้จักและแพร่หลาย

นัก เนื่องจากพระนางถูกกล่าวหาว่าเป็น “หญิงแพศยา” และ “หญิงคนชั่ว” ในประวัติศาสตร์ไทย การนำเสนอภาพพระนางผ่านตัวละครในภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์ เรื่อง “สุริโยไท” ทำให้ชื่อ “ท้าวศรีสุดาจันทร” เป็นที่รู้จักแพร่หลาย หนึ่งความเป็นตัวละครในภาพยนตร์เรื่องนี้เสมือนเป็นการย้ำภาพลักษณ์ “กบฏ” ทั้งในเชิงรัฐศาสตร์ และในเชิงจารีต ของพระนาง จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ เกี่ยวกับพระนาง ผู้วิจัยพบว่าโดยมากมักเป็นการศึกษาเฉพาะมิติใดเพียงมิติเดียว อาทิ มิติเชิงประวัติศาสตร์ หรือ มิติเชิงสตรีศึกษา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพระประวัติ ตลอดจนอำนาจเชิงพื้นที่แห่งพระนาง ในหลากหลายมิติ ทั้งนี้เพื่อขยายมุมมองแห่งภาพรวมทางประวัติศาสตร์ และ/หรือมุมมองอื่นๆ เกี่ยวกับพระประวัติในพระนาง รวมถึงเหตุการณ์สำคัญหลายประการร่วมยุคสมัยเดียวกันนั้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อให้เห็นถึงบทบาทของสตรีสูงศักดิ์ ในราชสำนัก ระหว่างบทบาทฐานะพระมเหสี และบทบาทในฐานะพระมารดาของพระเจ้าแผ่นดิน ที่มีอำนาจ ตั้งแต่สมัยสุโขทัย จนถึงสมัยอยุธยา

2. เพื่อให้เห็นพระประวัติ ตลอดจนอำนาจเชิงพื้นที่แห่งนางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทรใน 3 มิติ ได้แก่ มิติทางประวัติศาสตร์ มิติทางสตรีศึกษา และมิติทางวรรณกรรมเปรียบเทียบ

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิพากษ์วิธีทางประวัติศาสตร์ คือ การตรวจสอบหลักฐานและข้อมูลในหลักฐานเหล่านั้น

ว่า มีความน่าเชื่อถือหรือไม่ ประกอบด้วยการวิพากษ์หลักฐานและวิพากษ์ข้อมูลโดยขั้นตอนทั้งสองจะกระทำควบคู่กันไป

การวิพากษ์หลักฐาน (external criticism) คือ การพิจารณาตรวจสอบหลักฐานที่ได้คัดเลือกไว้แต่ละชิ้นว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใด แต่เป็นเพียงการประเมินตัวหลักฐาน มิได้มุ่งที่ข้อมูลในหลักฐาน ดังนั้นขั้นตอนนี้เป็นการสกัดหลักฐานที่ไม่น่าเชื่อถือออกไป ขณะที่การวิพากษ์ข้อมูลหรือวิพากษ์ภายใน (internal criticism) คือ การพิจารณาเนื้อหาหรือความหมายที่แสดงออกในหลักฐาน เพื่อประเมินว่าน่าเชื่อถือเพียงใด โดยเน้นถึงความถูกต้อง คุณค่า ตลอดจนความหมายที่แท้จริง ซึ่งนับว่ามีความสำคัญต่อการประเมินหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร เพราะข้อมูลในเอกสารมีทั้งที่คลาดเคลื่อน และมีอคติของผู้บันทึกแฝงอยู่ หากนักประวัติศาสตร์ ละเลยการวิพากษ์ข้อมูลผลที่ออกมาอาจจะผิดพลาดจากความจริง (“ความหมายของวิธีการทางประวัติศาสตร์” ม.ป.ป. : ออนไลน์) นอกจากนี้ยังใช้แนวคิดสตรีศึกษา และวรรณกรรมเปรียบเทียบ เพื่อพิจารณาด้วยวรรณกรรมต่างประเภท

วิธีวิจัย

นำข้อมูลจากประวัติศาสตร์นิพนธ์ 6 ชิ้น ได้แก่ บันทึกของปินโต (Fernao Mendes Pinto) ชาวโปรตุเกส พงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับวันวลิต พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระพนรัตน์ (ฉบับหมอ

บริดล) พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ และคำให้การชาวกรุงเก่า มาศึกษาพระประวัติ ตลอดจนอำนาจเชิงพื้นที่ในมิติทางการเมืองการปกครอง และมิติสตรีศึกษา แห่งนางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ รวมทั้งเปรียบเทียบข้อกล่าวหาต่างๆ ทั้งที่ปรากฏหรือไม่ปรากฏในประวัติศาสตร์นิพนธ์ฉบับต่างๆ กับภาพยนตร์เรื่อง “สุริโยไท” ซึ่งอำนวยการสร้างโดยหม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์วรรณกรรมเปรียบเทียบ อันเป็นการนำองค์ความรู้ของศาสตร์แขนงหนึ่งไปเปรียบเทียบกับศาสตร์อีกแขนงหนึ่ง นั่นคือศาสตร์ทางด้านประวัติศาสตร์และศาสตร์ทางการแสดง

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาแบ่งได้ ประเด็นหลัก คือ บทบาทของสตรีสูงศักดิ์ในราชสำนัก ที่มาของท้าวศรีสุดาจันทร์ ข้อถกเถียงในกรณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับท้าวศรีสุดาจันทร์ มีรายละเอียดดังนี้

1. บทบาทของสตรีสูงศักดิ์ในราชสำนัก

นิพัทธพงศ์ พุมมา (2551) ได้ศึกษาบทบาทของสตรีสูงศักดิ์ราชสำนักสยาม จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ได้กล่าวอ้างถึงสตรีสูงศักดิ์เพียงไม่กี่ท่าน สตรีเหล่านั้นล้วนเป็นสตรีที่ดำรงอยู่ในฐานะอันสูงสุดของราชสำนัก เป็นผู้ที่ส่งผลกระทบต่อถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุค นั้น สมัยนั้น บทบาทที่จะเห็นได้ชัดของสตรีสูงศักดิ์ คือ

1.1 บทบาทในฐานะพระมเหสี

บทบาทของสตรีในฐานะพระมเหสีหรือภรรยาเอก โดยส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการสร้างความสัมพันธ์ทางเครือญาติ นั่นคือการแต่งงานเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง จนกระทั่งได้รับพระราชทานโปรดเกล้าฯ อิศริยยศชั้นที่ “แม่เมือง” หรือพระมเหสีของกษัตริย์ เป็นผลให้อำนาจของนางได้เพิ่มพูนขึ้นโดยลำดับ ได้แก่ พระนางสุชมหาเทวี พระมเหสีในพ่อขุนผาเมือง, นางเสือง พระมเหสีในพ่อขุนศรีอินทราทิตย์, พระราชเทวีศรีจุฬาลักษณ์ พระมเหสีในสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช และแม่นางซาซา พระมเหสีในสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 (เจ้าสามพระยา)

1.2 บทบาทในฐานะพระมารดาของพระมหากษัตริย์

บทบาทของสตรีสูงศักดิ์ในราชสำนัก มักจะมีเพิ่มพูนที่สุดในฐานะพระมารดาแห่งองค์พระมหากษัตริย์ เนื่องจากสถานะดังกล่าวเป็นการแสดงอำนาจที่ปราศจากการปฏิเสธใดๆ ได้จากลูก ด้วยพระมารดานั้นจะได้รับพระราชทานโปรดเกล้าฯ ไว้ในตำแหน่งสมเด็จพระบรมราชชนนี พันปีหลวง ทรงมีสิทธิ์ขาดในแผ่นดินเทียบได้กับพระมหากษัตริย์หรืออาจมากกว่าในบางครั้ง การแสดงอิทธิพลของสตรีกลุ่มนี้ มักจะอ้างถึงสิทธิความเป็นแม่แล้ว ยังมีเหตุมาจากการลูกต้องมีความกตัญญูต่อผู้เป็นบุพการี ตามหลักพุทธศาสนา จนฝังรากเกิดเป็นหลักธรรมในการปกครองของกษัตริย์ที่ดี ที่เรียกว่า “ธรรมราชา” ดังนั้นสตรีสูงศักดิ์ที่เคยเป็น

พระมหาลีของกษัตริย์รัชกาลก่อน จึงมักแสดงบทบาทในฐานะพระมารดาของกษัตริย์ในรัชกาลต่อมาด้วย การกระทำเช่นนี้ยังเป็นการปลุกดันตนอย่างไรก็ดี การพยายามหลีกเลี่ยงหลักคิดแบบปิตาธิปไตยตามรูปแบบจารีตของสตรีที่อยู่ใต้บังคับของชายเสมอมา เพื่อให้ตนได้รับเกียรติและสถานะอันสูงสุดของแผ่นดินนั้น ไม่ปรากฏนักว่าได้เกิดขึ้นก่อนหน้าท้าวศรีสุดาจันทร์ เห็นจะมีสตรีเพียงผู้เดียวซึ่งดำรงสถานะอันยิ่งได้ คือ สมเด็จพระราชเทวีศรีจุฬาลักษณ์ อัครราชมहिติเทพธรรณีดิถกรัตนบพิตรเป็นเจ้า ผู้เป็นบาทบริจาริการัตนชายาในสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช (จารึกวัดบูรพาราม ; อ้างในประชุมจารึกภาคที่ 8 จารึกสุโขทัย. 2548 : 398)

จากตัวอย่างสตรีที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าบทบาทในฐานะพระมหาลี และบทบาทในฐานะพระมารดาของพระมหากษัตริย์ ถือเป็นจุดสูงสุดที่สตรีจะได้รับ อำนาจที่ได้จากการเป็นพระมหาลีคือการบังคับบัญชาฝ่ายใน แต่อำนาจการเป็นพระราชมารดาส่งผลไปถึงการควบคุมดูแลกิจการบ้านเมือง เป็นนางพญาหลังม่าน แต่อำนาจที่ได้มาของสตรีมักขึ้นอยู่กับการบงการของสามีหรือลูกอยู่เสมอตามหลัก “ปิตาธิปไตย” อันเป็นหลักแนวคิดของพื้นที่ที่เรียกว่า “อูษาคเนย์” อันมีความหมายครอบคลุมไปใน 3 ลักษณะได้แก่ ลักษณะที่ฝ่ายชายมีอำนาจครอบงำฝ่ายหญิง ลักษณะความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ฝ่ายชายอยู่เหนือฝ่ายหญิง และลักษณะที่ฝ่ายหญิงตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบฝ่ายชาย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2550 : 15)

ดังนั้นสตรีสูงศักดิ์เหล่านี้จึงพยายามสร้างอำนาจให้แก่ตนเอง ที่เรียกว่า “มาตาธิปไตย” ซึ่งสตรีผู้หนึ่งที่พยายามหลีกเลี่ยงระบบปิตาธิปไตยและพยายามสร้างระบบมาตาธิปไตยขึ้นอย่างชัดเจนคือ นางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์

2. ที่มาของท้าวศรีสุดาจันทร์

ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์กรุงศรีอยุธยา โดยส่วนมากมักรู้จักนางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ และขุนวรวงศาธิราช เพราะบุคคลทั้งสองได้ทำให้เรื่องในพระราชพงศาวดารตลอดรัชกาลสมเด็จพระไชยราชาธิราชถึงรัชกาลสมเด็จพระมหาจักรพรรดิมีรสชาติมากที่สุด ถือเป็นกรณีเฉพาะหนึ่งเดียวที่สตรีสูงศักดิ์ซึ่งดำรงพระอิสริยยศถึงแม่หัวเมือง (แม่อยู่หัว) อย่างนางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ และยังมีตำแหน่งสูงถึงผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ล้ำคชฐ์ (หรือสามใหม่) จนยกฐ์รักของตนขึ้นเป็นกษัตริย์ และพระนางยังฆ่าลูกชายของตน (พระยอดฟ้า) สามารถกล่าวได้ว่าพระนางทรงทำผิดหลักจารีต และกฎมณเฑียรบาลที่ปฏิบัติและยึดถือกันอย่างเคร่งครัด อันไม่เคยมีการกระทำเช่นนี้มาก่อน สามารถศึกษาที่มาของท้าวศรีสุดาจันทร์ได้เป็น 2 ประการ ดังนี้

2.1 ที่มาจากรรพบุรุษ

หนังสือพระราชพงศาวดารจะกล่าวถึงเฉพาะ ผู้ที่มีอำนาจปกครองกรุงศรีอยุธยา เมื่อเจ้านายในราชวงศ์ละโว้-อโยธยา (หรืออู่ทอง) ไม่ได้ครองราชสมบัติจึงไม่มีการกล่าวถึง แต่ในข้อเท็จจริงนั้นตัวตนก็ต้องมีอยู่ในกรุงศรีอยุธยา ท้าวศรีสุดาจันทร์ไม่ใช่สามัญชนคนธรรมดา แต่

น่าจะเป็นเจ้านายในกลุ่มพระราชวงศ์นี้ (สุจิตต์ วงษ์เทศ. 2540 : 66)

ราชวงศ์ละโว้ - อโยธยา หรือราชวงศ์อู่ทอง คือเชื้อสายของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) ที่เรียกว่าเป็นราชวงศ์ละโว้ - อโยธยา นั้นเป็นเพราะในเอกสารดั้งเดิมเรียกกรุงศรีอยุธยาว่า “อโยธยา” เพิ่งจะเปลี่ยนมาเป็นอยุธยาสมัยหลัง เมื่อสมเด็จพระรามาธิบดีสถาปนากรุงศรีอยุธยาขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1893 นั้น เอกสารของจีนยังเรียกกรุงศรีอยุธยาว่า หลอหู่ เหมือนกับที่เคยเรียกเมืองละโว้มาก่อนอย่างแน่นอน โดยเฉพาะเมื่อพระองค์เสวยราชสมบัติกรุงศรีอยุธยาแล้ว ยังตั้งพระโอรสเป็นพระราเมศวรไปครองเมืองละโว้ในฐานะเมืองลูกหลวงอีกด้วย อันเป็นการยืนยันความสืบเนื่องสายราชวงศ์ของพระองค์กับเมืองละโว้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น (พิเศษ เจียจันทร์พงษ์. 2544 : 47)

เอกสารทั่วไปไม่ได้กล่าวถึงเชื้อสายของราชวงศ์ละโว้-อโยธยาหรือราชวงศ์อู่ทองที่เหลืออยู่ในกรุงศรีอยุธยา แต่เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า ขณะราชวงศ์นี้เสียดำนาจให้แก่กษัตริย์ในราชวงศ์สุพรรณภูมิ 2 ครั้งนั้น เชื้อสายราชวงศ์นี้ไม่เคยถูกลงโทษถึงขั้นประหารชีวิต ขณะที่การแย่งชิงราชสมบัติที่มีหลายครั้งในสมัยอยุธยาตอนต้นนั้น กษัตริย์ที่เสียดำนาจจะถูกสำเร็จโทษเสมอไม่ว่าจะเป็นเด็กอยู่ก็ตาม นอกจากนี้เมื่อพิจารณากรณีที่ราชวงศ์นี้สืบมาจากราชวงศ์เมืองละโว้ที่มีความเชื่อมโยงไปยังเมืองนครธม กับที่ปรากฏหลักฐานอยู่ในกฎหมายตราสามดวงกรณี

ที่มีให้ประหารชีวิตพราหมณ์ ก็อาจมองได้ว่าราชวงศ์ละโว้ - อโยธยานั้น มาจากตระกูลพราหมณ์เชื้อสายขอมเมืองนครธมก็เป็นได้ เมื่อบุคคลในราชวงศ์นี้ไม่เคยถูกต้องโทษประหาร แม้จะสูญเสียอำนาจไป ก็น่าสนใจว่ายังคงมีอยู่ในกรุงศรีอยุธยา เพราะชื่อพราหมณ์ก็ยังปรากฏอยู่ในชื่อทางภูมิศาสตร์ที่กรุงศรีอยุธยา ราชวงศ์นี้น่าจะได้รับการเลี้ยงดูและทำหน้าที่ที่ปราศจากอำนาจในราชสำนัก คือหน้าที่ทางพิธีกรรมทางศาสนาของราชบุโรหิตก็เป็นได้ อีกทั้งน่าจะยังรอคอยการรื้อฟื้นอำนาจของกลุ่มราชวงศ์ตนให้กลับคืนมา (พิเศษ เจียจันทร์พงษ์ : 48)

2.2 ที่มาของชื่อ “ท้าวศรีสุดาจันทร์”

“ท้าวศรีสุดาจันทร์” นี้เป็นชื่อตำแหน่งไม่ใช่ชื่อตัว ดังปรากฏในหนังสือกฎหมายตราสามดวงในพระไอยการตำแหน่งนาพลเรือนว่าเป็นตำแหน่งพระสนมเอก มี 4 ตำแหน่ง คือ ท้าวอินทสุเรนทร ท้าวศรีสุดาจันทร์ ท้าวอินทเทวี และท้าวศรีจุฬาลักษณ์ (มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง. 1166 : 179) ตำแหน่งพระสนมเอกทั้ง 4 นี้ トラขึ้นในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ เพื่อเป็นการปฏิรูประบบราชการกรุงศรีอยุธยาให้มีความมั่นคงหลังจากการรวมสุโขทัยเข้าไว้ในขอบเขตลพบุรีศรีอยุธยาได้สำเร็จในปี พ.ศ. 2011 ก่อนหน้านั้นกรุงศรีอยุธยายังมิได้เป็นศูนย์กลางการปกครองแผ่นดินอย่างแท้จริง เพราะอำนาจกระจายอยู่ที่บรรดาเจ้าเมืองลูกหลวงหลานหลวง ทำให้

เครือข่ายความสัมพันธ์ทางอำนาจจำกัดอยู่เพียงระบบเครือญาติที่ไม่มีหลักประกันความภักดีว่าจะจริงยั่งยืนไปนานเท่าใด ด้วยเหตุผลเช่นนี้ทำให้สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถต้องตราให้มีกฎหมายเทียรบาลว่าด้วยการสืบสันตติวงศ์เป็นครั้งแรก

กฎหมายเทียรบาล เป็นระเบียบข้อบังคับในราชสำนักที่สำคัญคือกฎหมายเทียรบาลว่าด้วยการสืบราชสมบัติโดยมีการสถาปนาตำแหน่งพระอัครมเหสี แม่หยัวเมืองและตำแหน่งพระสนมเอกและกำหนดราชกุมารศักดิ์ (มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง : 59) ดังนี้

1. สมเด็จพระอัครมเหสี ผู้ให้กำเนิดสมเด็จพระพุทธเจ้า องค์รัชทายาทลำดับที่ 1

2. พระแม่หยัวเมือง ผู้ให้กำเนิดสมเด็จพระมหาอุปราช องค์รัชทายาทลำดับที่ 2

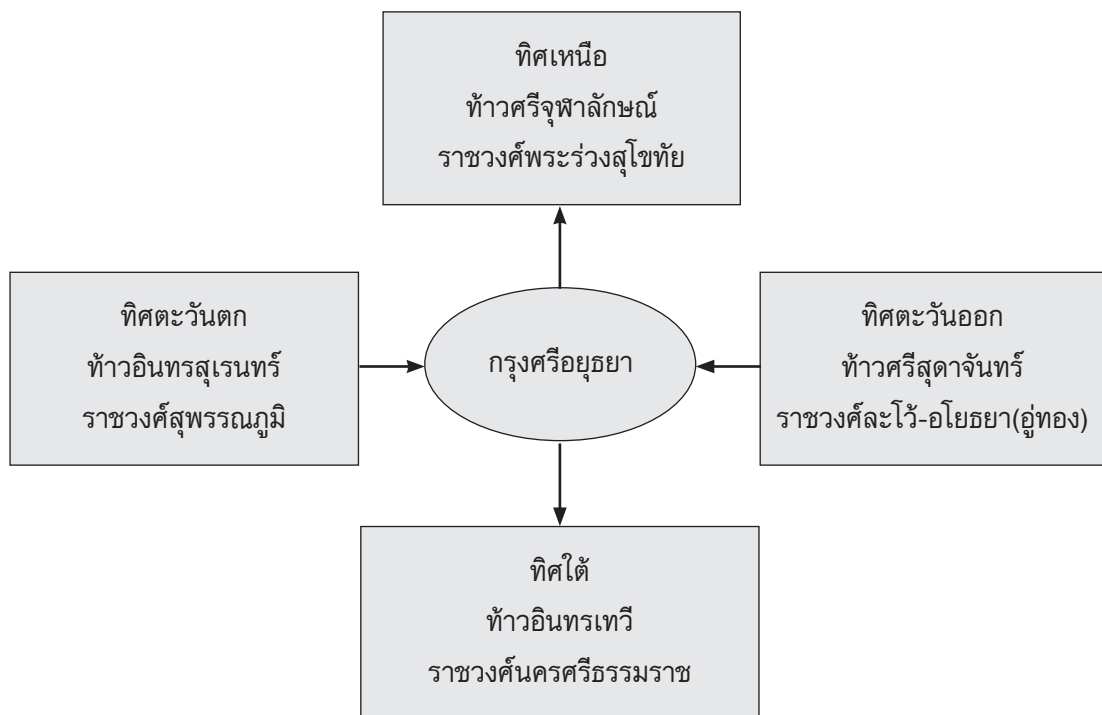
3. พระสนมเอก 4 ตำแหน่งจาก 4 ราชวงศ์ อันได้แก่

ท้าวศรีจุฬาลักษณ์ เป็นชื่อตำแหน่งเชื้อสายจากราชวงศ์พระร่วงสุโขทัยทางทิศเหนือ

ท้าวอินทรเทวี เป็นชื่อตำแหน่งเชื้อสายจากราชวงศ์นครศรีธรรมราชทางทิศใต้

ท้าวศรีสุดาจันทร์ เป็นชื่อตำแหน่งเชื้อสายจากราชวงศ์ละโว้ - อโยธยา หรือราชวงศ์อุทอง ทางทิศตะวันออก

ท้าวอินทรสุเรนทร เป็นชื่อตำแหน่งเชื้อสายจากราชวงศ์สุพรรณภูมิทางทิศตะวันตก

แผนผังพระสนมเอกทั้ง 4 ตำแหน่งจาก 4 ทิศ 4 ราชวงศ์

พระสนมเอก ทั้ง 4 พระองค์หากมีพระราชบุตร พระราชบุตรจะมีตำแหน่งเป็นพระเยาวราช หากพระสนมเอกพระองค์ใดเป็นที่โปรดปรานเป็นการส่วนพระองค์ของพระมหากษัตริย์ จะได้รับการอวยยศขึ้นเป็นพระแม่หัวเมือง ดังนั้นพระสนมเอกทั้ง 4 ของกษัตริย์กรุงศรีอยุธยา ไม่ใช่สามัญชนธรรมดา หากแต่เป็นขัตติยนารีเชื้อสายเจ้านายที่เคยเป็นเจ้าของปกครองบ้านเมืองแคว้นแคว้นอิสระที่อยู่โดยรอบกรุงศรีอยุธยา เมื่อแคว้นเหล่านั้นถูกผนวกเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกรุงศรีอยุธยาแล้ว แสดงให้เห็นอำนาจของกษัตริย์กรุงศรีอยุธยาก็คือเจ้าเมืองเหล่านั้นต้องถวายราชธิดาเข้าเป็นพระสนมเอก

มีแนวคิดทางประวัติศาสตร์ว่า พระสนมเอกทั้งสี่นี้ น่าจะเกี่ยวข้องกับการรวมดินแดนสำคัญ 4 ส่วนของอาณาจักรสยามให้เป็นปึกแผ่น อีกทั้งยังเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจกษัตริย์กรุงศรีอยุธยาที่แผ่ออกไปทั้ง 4 ทิศ (สุจิตต์ วงษ์เทศ. 2540 : 66)

3. ข้อถกเถียงในกรณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับท้าวศรีสุดาจันทร์

ทฤษฎีทางประวัติศาสตร์ของ อี เอช คาร์ (Edward Hallett Carr – E.H.Carr. 2531 : 22) อธิบายว่า “ประวัติศาสตร์นั้นก็คือกระบวนการอันต่อเนื่องของการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง

นักประวัติศาสตร์กับข้อมูลของเขา ประวัติศาสตร์คือบทสนทนาอันไม่มีที่สิ้นสุดระหว่างปัจจุบันกับอดีต” ทฤษฎีนี้เห็นจะเป็นความจริงด้วย ประวัติศาสตร์ยังเป็นบทสนทนาที่ไม่รู้จบของนักประวัติศาสตร์ ที่ต้องการรู้ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในอดีต จึงศึกษาผ่านวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ คือ การวิพากษ์วิธี หรือการวิพากษ์หลักฐานอันหมายถึง การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ หลักฐานที่นักประวัติศาสตร์นำมาใช้ และนำข้อมูลจากเอกสารนั้นๆ มาเปรียบเทียบกัน เพื่อหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

ข้อถกเถียงในกรณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ คือ กรณีสวรรคตของสมเด็จพระไชยราชาธิราช (กรณีฆ่าพ่อ?) กรณีการอภิเษกกับขุนวรวงศาธิราช (กรณีคบชู้หรือมีพ่อใหม่?) กรณีการสวรรคตของพระยอดฟ้า (กรณีฆ่าลูก?) จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลากหลายชิ้น ไม่ว่าจะเป็น พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับต่างๆ บันทึกชาวต่างชาติและจดหมายเหตุชาวต่างชาติ หลักฐานที่กล่าวอ้างนี้ถูกทำขึ้นมาใช้ในการเขียนบทภาพยนตร์เรื่อง “สุริโยไท” ทั้งๆ ที่รายละเอียดในหลักฐานแต่ละชิ้นมีความแตกต่างและความคลาดเคลื่อนค่อนข้างสูง ดังเห็นได้จากข้อเปรียบเทียบจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชิ้นต่างๆ กับบทภาพยนตร์ ในตารางนี้

ชื่อกล่าวหา		เอกสารทางประวัติศาสตร์					ภาพยนตร์ สุริโยไท
		พระราชพงศาวดาร		บันทึกชาวต่างชาติ		อื่นๆ	
		หลวงประเสริฐ อักษรอักษรนิติ	พันจันทนุมาศ (เจิม)	ปินโต	ฟานพลิต (วันวลิต)	คำให้การ ชาวกรุงเก่า	
การตาย ของพัว	วางยา			✓			✓
	ปกติ	✓	✓		✓	✓	
คบชู้						✓	✓
มีผิวใหม่			✓	✓	✓		
ลูแก่อำนาจ			✓	✓	✓	✓	✓
ฆ่าลูก	วางยา			✓	✓		✓
	สำเร็จโทษ	✓	✓				

ท้าวศรีสุดาจันทร์ จากภาพยนตร์สุริโยไท

ที่มา : <http://board.postjung.com/m/545117.html>

จากความแตกต่างและความคลาดเคลื่อนของหลักฐานที่เห็นได้จากตารางเปรียบเทียบจะเห็นว่า ภาพยนตร์เรื่อง “สุริโยไท” ได้นำข้อเท็จจริงที่ไม่สามารถสรุปได้เหล่านี้มานำเสนอในบทภาพยนตร์ จึงกลายเป็นการนำเสนอภาพของท้าวศรีสุดาจันทร์ที่อาจบิดเบือนจากความเป็นจริงไปมาก อีกนัยหนึ่งก็อาจเป็นความตั้งใจของผู้สร้างภาพยนตร์ที่ต้องการสร้างภาพท้าวศรีสุดาจันทร์ให้กลายเป็นเป็นหญิงชู้ข้อย่างที่สุดเพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบแบบคู่ตรงกันข้ามกับภาพของหญิงที่ดียิ่งที่สุด คือ “พระสุริโยไท” และ “พระสุพรรณกัลยา” บทภาพยนตร์ดังกล่าวจึงน่าจะทำให้ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ถูกทำให้เข้าใจคลาดเคลื่อนมากยิ่งขึ้นไปอีก

ความแตกต่างของเอกสารทางประวัติศาสตร์นั้น เกิดขึ้นจากการศึกษาของผู้เขียนหลักฐาน การได้รับข้อมูลก่อนนำมาเขียนเป็นอย่างไร ผู้เขียนเกิดอยู่ร่วมสมัยหรือไม่ ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์อย่างไรในการเขียน ทำให้ผู้ศึกษาข้อมูลสามารถนำข้อมูลมาเขียนเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือได้ ด้วยทัศนคติและการรู้เห็นที่ต่างกันของผู้เขียนหลักฐาน ทำให้เกิดการสอดแทรก “อคติ” เข้าไปในการเขียนเอกสารทางประวัติศาสตร์ด้วยความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้ อย่างไรก็ตามจากการที่ผู้ที่เขียนประวัติศาสตร์มักเป็นผู้ชนะที่ผ่านเหตุการณ์เหล่านั้นมา จึงเป็นผู้ที่เขียนเนื้อหาสาระในเอกสารเหล่านั้นทำให้อาจมีการบันทึกหลักฐานด้วยความเอนเอียงเพื่อนำมาซึ่งลัทธิธรรมของผู้บันทึกหลักฐานเอง ดังเช่น ในกรณีที่เกิดขึ้นกับนางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ พระนางคือสตรีที่ถูกประณามจากการเขียนประวัติศาสตร์โดยผู้ชนะ ในทางกลับกันหากพระนางกระทำการในครั้งนั้นสำเร็จประวัติศาสตร์ของพระนางก็จะถูกยกย่องราวกับวีรสตรี

หลักฐานประเภทพงศาวดารที่นำมาศึกษา เป็นงานประวัติศาสตร์นิพนธ์ในยุคจารีตไทย แต่บางฉบับ ก็มีสำนวนต่างจากจารีตไทย เนื่องจากได้เขียนขึ้นโดยชาวต่างชาติ จึงมีการมองผ่านทัศนคติที่แตกต่างออกไปจากสำนวนของไทย โดยข้อถกเถียงในกรณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ ในประเด็นการสวรรคตของสมเด็จพระไชยราชาธิราช ประเด็นการคบชู้และประเด็นการสำเร็จโทษพระยอดฟ้า สามารถเปรียบเทียบจากสำนวน

เอกสารทางประวัติศาสตร์ที่นำมาศึกษาได้ ดังนี้

3.1 กรณีการสวรรคตของสมเด็จพระไชยราชาธิราช

ประเด็นการสวรรคตของสมเด็จพระไชยราชาธิราชยังเป็นประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่ยังไม่สามารถพิสูจน์ข้อมูลที่แท้จริงได้ เนื่องจากหลักฐานยังมีความขัดแย้งกันอยู่มาก ไร้ซึ่งความเป็นกลางของผู้เขียนประวัติศาสตร์ จากหลักฐานที่กล่าวอ้างมานั้นก็ได้กล่าวถึงสาเหตุการสวรรคตของสมเด็จพระไชยราชาธิราชไว้ 2 กรณี คือ

3.1.1 สาเหตุตามธรรมชาติ

พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ (2553 : 402) จะเห็นว่า สมเด็จพระไชยราชาธิราชเสด็จกลับมาถึงพระนครแล้วถึง 2 เดือนจึงสวรรคต ดังข้อความว่า “ถึง ณ วัน จันทร์ แรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ ยกทัพหลวงเสด็จจากเมืองเชียงใหม่มายังพระนครศรีอยุธยา คักราช ๙๐๘ มะเมียศก (พ.ศ. ๒๐๔๙) เดือน ๖ สมเด็จพระไชยราชาธิราชเจ้าหน่พพาน จึงสมเด็จพระยอดฟ้าพระราชกุมารท่านเสวยราชย์สมบัติพระนครศรีอยุธยา” ส่วนพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) (2553 : 63) ให้ความว่า สวรรคตหลังจากเสด็จกลับมาจากเชียงใหม่แล้วต่อมาอีกระยะหนึ่ง ดังข้อความว่า “คักราช ๔๘๙ ปีกุน นพศก สมเด็จพระไชยราชาธิราชเจ้า เสด็จสวรรคต ณ มัชฌิมวิถีประเทศ มุขมนตรีอัญเชิญพระบรมศพเข้าพระนครศรีอยุธยา สมเด็จพระไชยราชาธิราชเจ้าอยู่ในราชสมบัติมหิสวรรย์ ๑๔ พรรษา”

พงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับ
วันวลิต พ.ศ. ๒๑๘๒ (2548 : 40) บอกว่า “ใน
ปลายรัชสมัยของพระองค์ ทรงยกแสนยานุภาพ
ไปยังชายแดนเขมรและยึดเมืองลำพูนได้ แต่ขณะ
เดินทางกลับ พระองค์สิ้นพระชนม์ลงเนื่องจาก
สาเหตุตามธรรมชาติ เสวยราชย์อยู่ได้ ๑๓ ปี”

3.1.2 การวางยาพิษ

เอกสาร “ปินโต โปรตุเกส”
เพียงฉบับเดียวเท่านั้น บันทึกว่านางพระยา
แม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ วางยาพิษใส่น้ำนมให้
สมเด็จพระไชยราชาธิราช (เอกราช ภาณุพงษ์.
2544 : 80) ดังความว่า “...และครั้นพระเจ้า
แผ่นดินเสด็จกลับมา พระนางรู้สึกพระองค์ว่า ได้
ทรงมีพระครรภ์กับออกขุนชินราชได้ ๔ เดือนแล้ว
พระนางทรงกลัวว่าพระเจ้าแผ่นดินจะทรงทราบ
การกระทำของพระนางดังนั้นเพื่อรักษาตนให้
รอดพ้นจากอันตรายที่พระนางจะทรงรับ จึงทรง
แก้ปัญหาโดยจะวางยาพิษพระเจ้าแผ่นดินผู้เป็น
สวามีของพระนางเสีย ดังนั้นพระนางจึงได้
กระทำการตามเจตนาร้าย โดยไม่รอช้า พระนาง
ถวายน้ำนมให้พระเจ้าแผ่นดินเสวย ซึ่งแสดงฤทธิ์
ยาได้ผลเพราะพระเจ้าแผ่นดินได้สวรรคตภายใน
๕ วันหลังจากเสวยน้ำนมไปแล้ว...”

ประเด็นนี้สมเด็จฯ กรมพระยา
ดำรงราชานุภาพ จึงทรงเชื่อถือตามพระราช
พงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐว่า
สมเด็จพระไชยราชาธิราชเสด็จกลับมาถึง
พระนครศรีอยุธยาแล้วจึงประชวรสวรรคตและ
ทรงเชื่ออีกว่าในเวลานั้นจะยังไม่มีเหตุเรื่องท้าว
ศรีสุดาจันทร์คบชู้ (สมเด็จฯ กรมพระยาดำรง
ราชานุภาพ. 2554 : 56)

3.2 กรณีแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์

คบชู้

ประวัติศาสตร์นิพนธ์ทั้ง 6 ชิ้นกล่าว
โดยสรุปว่า นางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์
ทรงเป็นพระราชมเหสี ผู้เป็นที่สนิทเสน่ห่าของ
สมเด็จพระไชยราชาธิราชเจ้า พระราชสวามีเป็น
อันมาก อีกทั้งพระนางยังทรงดำรงพระอิสริยยศ
ในรัชกาลต่อมาเป็น สมเด็จพระราชชนนี ผู้สำเร็จ
ราชการต่างพระเนตรพระกรรณ การดำรงพระยศ
ที่สูงของสตรีทำให้พระนางถูกเพ่งเล็งในการทำ
เป็นพระกรณียกิจด้านต่างๆ กรณีการคบชู้ใน
แผ่นดินพระไชยราชาธิราชหรือการมีสามีใหม่
ของพระนางจึงถือเป็นการทำผิดหลักจารีต และ
ศีลธรรมของสตรีที่ควรปฏิบัติ กล่าวคือเมื่อสามี
ของตนเสียชีวิตลง สตรีผู้เป็นภรรยาไม่สามารถมี
สามีใหม่ได้ ซึ่งต้องครองตัวเป็นหม้าย อันมา
จากอิทธิพลทางแนวคิดของลัทธิสตี ในศาสนา
พราหมณ์-ฮินดู ว่าด้วยความซื่อสัตย์ของสตรี
ผู้เป็นภรรยาอันพึงมีต่อสามี

ประเด็นการคบชู้ (และ/หรือ)
มีสามีใหม่ของนางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์
ถือเป็นเรื่องประเด็นที่ทำให้อำนาจของพระนางขาด
ความเป็นเสถียรภาพดั้งเดิม จากหลักฐานที่กล่าว
อ้างมานั้น ได้กล่าวถึงกรณีการคบชู้ (และ/หรือ)
การมีสามีใหม่ ของนางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดา
จันทร์ ไว้ 2 กรณี คือ

3.2.1 การคบชู้

การคบชู้ของนางพระยาแม่อยู่
หัวศรีสุดาจันทร์ ที่เกิดขึ้นในรัชกาลสมเด็จพระ
ไชยราชาธิราช เป็นการลักลอบกระทำการ
หลักฐานที่ระบุการคบชู้ให้เห็นได้ชัดคือ

คำให้การชาวกรุงเก่า (2553 : 492) ที่กล่าวไว้ว่า “อยู่มาวันหนึ่ง ศรีสุดาจันทร์มีจิตเสนาหาผูกพันต่อนายบุญศรี จึงลอบกระทำชู้กับนายบุญศรีผู้ช่วยร้องนั้น” และ พงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับวันลิต พ.ศ. ๒๑๘๒ (2548 : 41) ว่า “พระสนมองค์นี้มีความสนิทชิดชอบกับหมอผี ซึ่งเข้าเฝ้าแปลนิทานเก่าแก่และประวัติศาสตร์ต่างประเทศ เป็นภาษาราชสำนัก เพื่อที่จะช่วยให้หมอผีได้รับตำแหน่งก้าวหน้าขึ้นไปอีก พระสนมได้สมรู้ร่วมคิดกับหมอผี ใช้เวทมนตร์สะกดพระเจ้าแผ่นดินและลอบปลงพระชนม์” และมีในบันทึกของ ปินโต ชาวโปรตุเกส (เอกรงค์ ภาณุพงษ์, 2544 : 80) ความว่า “...พระราชินีผู้เป็นพระชายาของพระองค์ ได้ประพฤติผิดประเวณีกับคนส่งอาหารให้พระราชวัง (purveyor) ของพระนางชื่อ ออกุณชินราช (Uguumcheniraa)...”

3.2.2 การมีสามีใหม่

เรื่องการมีสามีใหม่ของนางห้าม ถือเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายโบราณ อย่างไรก็ตามแต่สตรีชั้นสูงที่ห้ามมีสามีใหม่ ไพร่ก็ห้ามเช่นกัน แต่ด้วยพระนางเป็นใหญ่ในแผ่นดินจึงยากที่ผู้ใดจะเอาผิดพระนางได้ในขณะนั้น แม้สมเด็จพระไชยราชาธิราชจะสวรรคตไป 2 ปีแล้วก็ตาม พระนางจึงเป็นสตรีชั้นสูงผู้เดียวที่มีบันทึกที่กล่าวถึงการลักลอบสังวาสกับขุนชินราชหรือขุนวรวงศาธิราช จนเกิดด้วยโอรสกับสามีใหม่ และตั้งสามีใหม่ขึ้นเป็นเจ้าเหตุการณ์เหล่านี้ล้วนเกิดขึ้นในรัชกาลพระยอดฟ้า ดังที่พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) (2553 : 64) ฉบับพระพนรัตน์ (2504 : 52-53) ที่กล่าวในลักษณะเดียวกันว่า “นางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ ผู้เป็นสมเด็จพระ

พระชนนี ช่วยทำนุบำรุงปกครองราชการแผ่นดินในปีนั้นแผ่นดินไหว ...ครั้นอยู่มานางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ เสด็จไปประพาสเล่น ณ พระที่นั่งพิมานรัตยาหอพระชางหน้า ทอดพระเนตรเห็นพันบุตรศรีเทพผู้เฝ้าหอพระก็มีความเสนหารักใคร่พันศรีจึงสั่งสาวใช้ให้เอาเมี่ยงหมากห่อผ้าเช็ดหน้าไปพระราชทานพันบุตรศรีเทพ ...นางพระยาก็มีความกำหนดในพันบุตรศรีเทพเป็นอันมาก จึงมีพระเสาวนีย์สั่งพระยาราชภักดีว่าพันบุตรศรีเทพเป็นข้าหลวงเดิม ให้เอามาเป็นที่ขุนชินราชรักษาหอพระชางใน ...ครั้งพันบุตรศรีเทพเป็นขุนชินราช เข้าไปอยู่รักษาหอพระชางในแล้ว นางพระยาก็ลอบลักสมครสังวาสกับขุนชินราชมาช้านานแล้วดำริจะเอาราชสมบัติให้สิทธิกับขุนชินราช”

สุจิตต์ วงษ์เทศ (2540 : 91)

มีทัศนะต่อเหตุการณ์นี้ว่า เหตุที่เล่าต่อๆ กันว่า ท้าวศรีสุดาจันทร์คบชู้ น่าจะมาจากความใกล้ชิดที่ขุนวรวงศาธิราชเป็นทั้ง “เครือญาติ” และเป็นทั้ง “ข้าหลวงเดิม” ประกอบกับหลังสมเด็จพระไชยราชาธิราชสวรรคตเหตุการณ์ทางการเมืองย่อมมีความเคลื่อนไหวรุนแรงน่าเกรงขาม จำเป็นอยู่ที่ท้าวศรีสุดาจันทร์ต้องเสาะหากลุ่มที่มีศักยภาพพอจะคุ้มครองบัลลังก์และสืบทอดเจตนารมณ์การปกครองได้ นั่นคือกลุ่มของขุนวรวงศาธิราช แต่ไม่เป็นที่พอใจของอีกฝ่ายหนึ่ง ทำให้มีผู้สร้างกระแส “ข่าวลือ” ว่าท้าวศรีสุดาจันทร์คบชู้เพื่อทำลายความชอบธรรมของพระนางที่กำลังว่าราชการแทนพระราชโอรสที่เป็นพระเจ้าแผ่นดินขณะทรงพระเยาว์

3.3 กรณีการปลงพระชนม์พระยอดฟ้า

การลู่แก่อำนาจของนางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ นั้น เป็นผลให้พระนางดำเนิการอันเป็นที่กล่าวขวัญกันโดยทั่วไปว่าเป็นหญิงชั่ว นั่นคือ การฆ่าลูกของตนได้ลง เนื่องด้วยเป็นการผิดจริยธรรมที่พึงมี แล้วไม่มีแม่คนใดที่จะทำร้ายลูกของตนได้ แต่พระนางกลับสมคบคิดด้วย ขุนวรวงศาธิราชปลงพระชนม์พระยอดฟ้า ผู้เป็นราชบุตรอันเกิดด้วยพระนางและสมเด็จพระไชยราชาธิราช หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ได้กล่าวถึงในกรณีการสวรรคตของพระยอดฟ้าไว้ 2 ประเด็นคือ

3.3.1 การสำเร็จโทษ

การสำเร็จโทษเจ้านายชั้นสูงหรือพระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยาถูกกระทำขึ้น ณ วัดโคกพระยา หลักฐานที่ปรากฏว่าการสวรรคตของพระยอดฟ้าเป็นการสำเร็จโทษคือพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) (2553 : 66) ระบุว่า “ครั้นศักราช ๔๙๑ ปีฉลูเอกศก ณ วันอาทิตย์ เดือน ๘ ขึ้น ๕ ค่ำ ขุนวรวงศาธิราชเจ้าแผ่นดินคิดกับแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ ให้เอาพระยอดฟ้าไปประหารชีวิตเสีย ณ วัดโคกพระยาแต่พระศรีสินน้องชายพระชนม์ได้ ๗ พรรชานั้นเลี้ยงไว้ สมเด็จพระยอดฟ้าอยู่ในราชสมบัติปีกับ ๒ เดือน” ส่วนพระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ (2553 : 406) กล่าวเพียงว่า “ถึงวันอาทิตย์ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๘ สมเด็จพระยอดฟ้าเป็นเหตุ จึงขุนชินราชได้ราชสมบัติ”

3.3.2 การวางยาพิษ

ยาพิษ เป็นเครื่องมือสำคัญที่เป็นตัวแปรทำให้ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ต้องการ การพิสูจน์ การวางยาพิษเคยเกิดขึ้นครั้งแรกในกรณีการสวรรคตของสมเด็จพระไชยราชาธิราช ในเอกสารบันทึกของ ปินโต โปรตุเกส (เอกรงค์ ภาณุพงษ์. 2544 : 88) ได้กล่าวว่า “...พระเจ้าแผ่นดินทรงมีพระชนม์เพียง ๙ พรรษา (พระยอดฟ้า) พระคลังจำนวน ๒๔ คน ของรัฐบาลจึงได้บัญญัติว่า พระราชินีซึ่งเป็นพระมารดาของพระองค์ จะเป็นผู้คุ้มครองหรือสำเร็จราชการแทนพระองค์ และพระนางจะรับภาระปกครองบรรดาข้าราชการทั้งปวงของพระเจ้าแผ่นดินหลายสิ่งหลายอย่างที่ได้ผ่านพ้นไปในช่วง ๔ เดือนครึ่ง ระหว่างนั้นไม่มีเรื่องยุ่งยาก แต่ทุกอย่างในอาณาจักรสงบเรียบร้อย อย่างไรก็ตามตอนปลายเวลานั้นพระราชินีก็ประสูติพระโอรสองค์หนึ่ง ซึ่งทรงมีกับคนส่งอาหารคนนั้นของพระนาง ทรงไม่พอพระทัยกับรายงานที่ไม่ดี เรื่องการกระทำของพระนาง คือ อภิเษกสมรสกับบิดาของโอรสองค์ใหม่ของพระนาง เพราะว่าพระนางทรงผูกสมักรักใคร่กับเขาอย่างเหลือเกิน และยิ่งกว่านั้นพระนางทรงกล้าทำให้พระเจ้าแผ่นดินองค์ใหม่ (พระยอดฟ้า) ซึ่งเป็นโอรสถูกต้องตามกฎหมายของพระนาง พ้นไปเสียอย่างโหดร้ายในที่สุด”

แต่ในการสวรรคตของพระยอดฟ้า เอกสารต่างชาติอีกฉบับหนึ่งที่ได้กล่าวคือ พงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับวันวลิต พ.ศ. ๒๑๘๒ (2548 : 41) ได้บันทึกไว้ว่า “เมื่อหมอมณีได้

ใช้เวทมนตร์คาถาสกดพระเจ้าแผ่นดินได้แล้ว พระสนมก็นำยาพิษมาถวาย โดยกล่าวว่าเป็นพระโอสถรักษาพระองค์ ดังนั้นพระเจ้าแผ่นดินก็สิ้นพระชนม์ลง ท่ามกลางความโศกเศร้าของพสกนิกรทั้งปวง” การวางยาพิษพระยอดฟ้า สัจจิตต์ วงษ์เทศ (2540 : 90) แสดงความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า การวางยาพิษจะเป็นขาลือของฝ่ายตรงข้ามมากกว่าที่จะเป็นความจริง ทำให้เชื่อว่า สัจจิตต์ วงษ์เทศเชื่อว่าการสวรรคตเป็นผลมาจากการสำเร็จโทษ ตามหลักเป็นจริงทางการเมือง

ในการสร้างภาพยนตร์ผู้สร้าง (หม่อมเจ้าชาติตรีเฉลิม ยุคล) (เอกรงค์ ภาณุพงษ์. 2544 : 51-55) ได้แสดงทัศนะว่าเป็นเรื่องที่โหดร้ายเกินไป ที่จะสร้างภาพให้แม่เป็นผู้ที่สังหารลูกเพียงเพราะอยากให้ชายชู้ขึ้นมามีอำนาจ และยังแสดงทัศนะต่อไปอีกว่า “ผมมีเหตุผลของผมว่า ถ้าศรีสุตาจันทร์ฆ่าลูกตัวเองทำไมไม่ฆ่าพระศรีศิลป์ ผมจึงคิดว่าพระยอดฟ้าไม่ใช่ลูก แต่พระศรีศิลป์คือลูกแท้แท้” อีกทั้งเรื่องการวางยาพิษ ท่านทรงเปิดเผยว่า “เรื่องวางยาพิษ ผมเอามาจากบันทึกการเดินทางของปินโต เราเชื่อปินโตได้หรือเปล่า ปินโตโกหกหลายเรื่องไม่น่าเชื่ออยู่หลายอย่างเพียงเดินทางผ่านมาทำไมรู้เรื่องวางยาพิษดีนัก มีรายละเอียดมากจนเป็นนวนิยายได้ แต่ก็ยังเชื่ออยู่อย่างหนึ่งว่า สมัยอยุธยาฝรั่งเข้ามาบริหารราชการหลายชาติ โปรตุเกสก็เป็นชาติหนึ่งที่ได้รับใช้เบื้องพระยุคลบาทใกล้ชิดก็น่าจะมีส่วนจริงอยู่บ้างและก็เป็นบันทึกที่น่าจะนำมาทำเป็นหนังได้ ยาพิษใช้อะไรผมคิดว่าเป็นสารหนู ใช้วิธีเคลือบไว้ในแก้ว ตรงนี้ก็ไม่มีใน

พงศาวดาร บอกแต่ว่าสิ้นพระชนม์กะทันหัน เราก็เลยเดาเอา”

หากพิเคราะห์ดูจากเนื้อความของปินโตที่ว่าด้วยเรื่องท้าวศรีสุตาจันทร์วางยาพิษพระยอดฟ้า เห็นว่าจะขัดกันกับเนื้อความในพระราชพงศาวดารของไทย แต่ผู้สร้างภาพยนตร์ได้เลือกที่จะยึดแนวบันทึกของปินโตมากกว่าเอกสารของไทยที่ถูกมองว่าเป็นเอกสารชั้นรอง เพราะว่ามีมีการเพิ่มเติมเสริมแต่งมุมมองใหม่ลงไปเสมอ

บทภาพยนตร์เรื่อง “สุริโยไท” จึงได้เขียนบทออกมาให้พระยอดฟ้าเป็นพระราชโอรสผู้เกิดแต่ท้าวศรีจุฬาลักษณ์ พระสนมเอกจากราชวงศ์พระร่วงสุโขทัย โดยท้าวศรีจุฬาลักษณ์ได้สิ้นพระชนม์ลงเมื่อมีพระราชสมภพพระยอดฟ้า หลังจากนั้นท้าวศรีสุตาจันทร์ก็เป็นผู้ถวายการอภิบาลพระยอดฟ้า และพระยอดฟ้านั้นก็เคารพนางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุตาจันทร์ ดังพระมารดาแท้ ผู้เขียนบทและผู้สร้างภาพยนตร์จึงได้เปลี่ยนแปลงเรื่องให้ผิดไปจากพระราชพงศาวดาร ในตอนท้ายของชีวิตพระนางก่อนถูกปลิดพระชนม์ชีพว่า พระนางพร้อมกับพระศรีศิลป์โอรสของพระนางที่เกิดจากสมเด็จพระไชยราชาธิราช พระราชบุตรที่เกิดจากขุนวรวงศาธิราช และ ขุนวรวงศาธิราช ได้ประทับบนเรือพระที่นั่งไปนอกพระนครเพื่อดูการจับช้าง ภาพจากพระราชพงศาวดารตอนนี้จึงเป็นภาพของนางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุตาจันทร์ และครอบครัวพ่อแม่ลูกที่อบอุ่นกำลังจะไปเที่ยวเล่นกัน ภาพเช่นนี้เป็นภาพที่ผู้สร้างภาพยนตร์

ยอมรับไม่ได้ว่าจะเป็นภาพของมารดาที่จะสามารถฆ่าสายเลือดในอกได้ลง ดังนั้นผู้สร้างจึงมีความเชื่อมั่นตามความรู้สึกว่า พระยอดฟ้าที่ถูกสำเร็จโทษไปนั้นไม่น่าจะเป็นพระราชโอรสที่เกิดจากพระนาง พระยอดฟ้าในบทบาทพยนตร์จึงถูกกำหนดให้เป็นพระราชโอรสอันเกิดแต่ท้าวศรีจุฬาลักษณ์ และนางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ จึงมีฐานะเป็นแม่เลี้ยงเท่านั้น (พิเศษ เจียจันทร์พงษ์. 2544 : 79-80) และจะเห็นได้ว่าการสิ้นพระชนม์ของพระยอดฟ้าจึงไม่ส่งผลกระทบใดๆ กับพระนางเลย

อภิปรายผล

การศึกษานางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ : ผู้หญิงกับอำนาจเชิงพื้นที่ในหลากมิติสะท้อนให้เห็นอำนาจเชิงพื้นที่ของสตรีชั้นสูงที่ต้องการแสดงอำนาจผ่านบทบาทภรรยาและมารดา ของพระมหากษัตริย์ พระนางแสดงให้เห็นว่า สตรีสามารถขึ้นไปอยู่ในตำแหน่งสูงสุดของแผ่นดินได้แต่อาจไม่มีความยั่งยืนและขาดเสถียรภาพ ดังนั้นจึงต้องหากลุ่มบุคคลที่จะช่วยสนับสนุนอำนาจของพระนางให้มีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น นั่นคือ กลุ่มของขุนรวงศาธิราช ซึ่งถือว่าเป็นพระญาติวงศ์เดียวกันกับพระนางเอง

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ถูกนำมาใช้ในการวิจัยประเภทพงศาวดาร เป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์ หรือ เป็นประวัติศาสตร์นิพนธ์รูปแบบหนึ่งที่ทำขึ้นจากราชสำนักกรุงศรีอยุธยา หลังจากเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวล่วงไปแล้ว 100 ปีเศษ จากที่ปรากฏก็มักเห็นว่าทำขึ้นในตอนปลายของกรุงศรีอยุธยา จุดประสงค์หลักของพงศาวดาร

เขียนขึ้นเพื่อ ยกย่องกษัตริย์ให้เห็นกษัตริย์เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พงศาวดารจึงเป็นเครื่องมือการสร้างความศักดิ์สิทธิ์ของกษัตริย์และสร้างสิทธิธรรมของผู้ปกครองต่อไปในเบื้องหน้า งานประวัติศาสตร์นิพนธ์ประเภทนี้จึงเป็นที่นิยมมากในยุคจาริตของไทย หลักฐานประเภทที่สองคือ เอกสารบันทึกชาวต่างชาติมีอยู่ 2 ฉบับ คือ บันทึกความทรงจำของแฟร์เนา เมนเดซ ปินโต(Ferno Mendez Pinto ค.ศ. 1509-1583) และพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับวันวลิต พ.ศ. ๒๑๘๒ เป็นบันทึกของเยเรเมียส ฟาน ฟลิต (Jeremias van Vliet ค.ศ. 1602-1663) หรือคนไทยรู้จักเขาในชื่อของวันวลิต พ่อค้าชาวเนเธอร์แลนด์ ของบริษัทดัตช์อีสต์อินเดีย เป็นผู้อำนวยการการค้าของอีสต์อินเดียในกรุงศรีอยุธยา ในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ระหว่าง พ.ศ. 2176 ถึง พ.ศ. 2185 การเขียนของเขามีลักษณะคล้ายพงศาวดารถูกเรียกว่าพงศาวดาร แต่หากวิเคราะห์ดูแล้วเห็นจะเป็นบันทึกเกี่ยวกับกรุงศรีอยุธยามากกว่า ด้วยพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาต้องจัดทำผ่านอำนาจกษัตริย์โดยราชสำนัก เอกสารของชาวต่างชาติทั้งสองชั้นนี้ต่างมีข้อด้อยใกล้เคียงกันเพราะเป็นการฟังข้อมูลจากการบอกเล่าแล้วนำมาเขียน แม้ปินโต ชาวโปรตุเกสจะอยู่ในกรุงศรีอยุธยา ร่วมสมัยพระไชยราชาธิราช แต่ก็อยู่ในฐานะชาวต่างชาติที่เป็นชาวยุโรปกลุ่มแรกที่อยู่ห่างไกลแคว้นราชสำนัก ฉะนั้นสิ่งที่รับรู้ย่อมห่างไกลด้วยส่วนวันวลิต เข้ามาในยุคที่เหตุการณ์ผ่านพ้นไปนานแล้ว ฉะนั้นสิ่งที่รับฟังมาจากคำบอกเล่าของผู้อื่นก็ย่อมเลื่อนราวไม่น้อย ส่วนเอกสารทางประวัติศาสตร์อีกประเภทหนึ่ง คือ คำให้การชาว

กรุงเก่า เป็นบันทึกการรวบรวมโดยเฉลยชาวกรุงเก่าที่พม่า หลังเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 พ.ศ. 2310 ความจริงค่อนข้างตรงไปตรงมาบอกเล่า หรือเพียงความทรงจำที่ถูกเล่าต่อๆ กันมา อายุของหลักฐานชิ้นนี้ จึงให้ความน่าเชื่อถือน้อยที่สุด

ในทรรศนะของนักวิชาการทางประวัติศาสตร์สมัยหลัง ได้มองว่า นางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ (ท้าวศรีสุดาจันทร์) คือหญิงที่ถูกย้ายทางประวัติศาสตร์ด้วยข้อกล่าวหาว่า คบชู้ วางยาพิษพระโอรส และพระสวามี รวมไปถึงความมักใหญ่ใฝ่สูงต่างๆ แต่ในฉบับของภาพยนตร์ เรื่องราวของท้าวศรีสุดาจันทร์ยังคงภาพเหล่านั้นเอาไว้ชัดเจน เพราะชีวิตของนางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ ถูกขีดเส้นใต้เอาไว้แล้วว่า เป็นผู้ร่วม “ก่อการร้าย” ตรงกันข้ามกับฝ่ายพระสุริโยไทที่แสดงออกในภาพ “ผู้ก่อการดี”

ผู้วิจัยเห็นสอดคล้องกับสุจิตต์ วงษ์เทศ ว่ากรณีแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์เป็นปัญหาความขัดแย้งและต่อสู้ทางการเมืองภายในราชวงศ์ที่เกี่ยวข้องอยู่ในกรุงศรีอยุธยา อาวุธที่ทำลายนางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ และพรรคพวกมาตั้งแต่เริ่มแรกคือ “ข่าวลือ” เช่นเรื่อง ยาพิษ จนท้ายที่สุดก็สูญสิ้นอำนาจด้วย “ข่าวลือ” เรื่องซ้างเผือก ดังจะเห็นได้ว่าประวัติศาสตร์ถูกเขียนโดยผู้ชนะ พระนางเปรียบเสมือนจำเลยที่ไม่มีโอกาสแก้ตัวในประวัติศาสตร์ไทย ฝ่ายผู้แพ้ก็ต้องถูกพิฆาตจนหน้าประวัติศาสตร์เปื้อนยาพิษมานานกว่า 300 ปี ทั้งที่พระนางคือหนึ่งสตรี ผู้ดำรงเกียรติสูงสุดในแผ่นดินอยุธยา

บทภาพยนตร์เรื่อง “สุริโยไท” โดยเฉพาะในช่วงของบทบาทของนางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ ถือได้ว่าเป็นการใช้อารมณ์ความรู้สึกส่วนตัวของผู้สร้าง มาตัดสินมากกว่าใช้หลักฐาน แต่ถ้ามหากพิจารณาว่า พระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐฯ ซึ่งน่าเชื่อถือมากที่สุด ก็มีได้กล่าวว่พระยอดฟ้าทรงดำรงฐานะใดกับนางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ ที่กล่าวว่เป็นโอรสก็มีเฉพาะ ในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับอื่นๆ ที่มีต้นฉบับเก่าไม่เกินสมัยปลายกรุงศรีอยุธยาที่เขียนหลังเหตุการณ์มาก และเป็นเอกสารที่มีความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการต่อเติมตามความเข้าใจและอารมณ์ความรู้สึกของผู้บันทึกในสมัยหลังก็มีอยู่มาก ดังนั้นการใช้อารมณ์ความรู้สึกของผู้สร้างภาพยนตร์ในตอนนี้ก็สามารถที่จะเป็นประเด็นในการถกเถียงทางประวัติศาสตร์ได้อีกต่อไปเช่นกัน

อย่างไรก็ตามไม่ว่าข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ของนางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ จะเป็นอย่างไร พระนางก็มีบทบาททางประวัติศาสตร์ของสยามประเทศ มีความเกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยาถึง 3 พระองค์ กล่าวคือ ทรงเป็นพระราชเทวีในสมเด็จพระไชยราชาธิราช และขุนวรวงศาธิราช อีกทั้งทรงเป็นพระราชชนนีในพระยอดฟ้า พระนางจึงเปรียบเสมือนกฤติยาราชินีแห่งสยาม ผู้เป็นนางพญาหลังม่านในการถักทอเส้นใยทางประวัติศาสตร์ให้ซับซ้อน ตลอดจนทำให้ประวัติศาสตร์ในช่วงสมัยนี้มีสีสันในการศึกษามากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

“ความหมายของวิธีการทางประวัติศาสตร์”. (ม.ป.ป.) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.thaigoodview.com/library/contest2551/social04/11/ThaiGoodView__Competition/Mean.html (7 พฤษภาคม 2554).

ชาติเรณิณิม ยุคค, หม่อมเจ้า. (2544) **จดหมายเหตุสุริโยไท** : ม.จ. ชาติเรณิณิม ยุคค. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : แพรวเอนเตอร์เทน.

ดำรงราชานุภาพ, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2554) **อธิบายเบ็ดเตล็ดในเรื่องพงศาวดารสยาม**. กรุงเทพมหานคร : แสงดาว.

นิพัทธ์พงศ์ พุมมา. (2551) **บทบาทของแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทรในราชสำนักกรุงศรีอยุธยา**. พิษณุโลก : ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร (เอกสารไม่ตีพิมพ์)

ประชุมพงศาวดาร ฉบับกาญจนาภิเษก เล่ม 1. (2542) กรุงเทพมหานคร : กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) และ พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับหลวงประเสริฐ, คำให้การชาวกรุงเก่า, คำให้การขุนหลวงหาวัด. (2553) กรุงเทพมหานคร : ศรีปัญญา.

พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา (ฉบับหลวงประเสริฐและฉบับกรมพระปรมานุชิตฯ) และ พงศาวดารเหนือ ฉบับพระวิเชียรปรีชา (น้อย) เล่ม ๑. (2504) กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การค้ำของคุรุสภา.

พิเศษ เจียจันทรพงษ์. (2544) **พระสุริโยทัยเป็นใคร? มาจากไหน?** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : มติชน.

_____. (2544) **สุริโยไท ประวัติศาสตร์จากภาพยนตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ริดเดอร์ พับลิชชิง.

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง. **ประมวลกฎหมาย รัชกาลที่ ๑ จุลศักราช ๑๑๖๖ พิมพ์ตาม ฉบับหลวง ตรา ๓ ดวง เล่ม ๑.**

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2550) **แนวการศึกษาชุดวิชาการศึกษาบพทชายหญิง หน่วยที่ 1-7. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช.**

ฟาน พลิต เยเรเมียส. **พงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับวันวลิต พ.ศ. ๒๑๘๒. (2548) แปลโดย วนาศรี สามนเสน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : มติชน.**

สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2540) **ท้าวศรีสุดาจันทร์ “แม่หย่อมเมือง” ใครว่าหล่อนชั่ว. กรุงเทพมหานคร : มติชน.**

อี เอช คาร์. (2531) **ประวัติศาสตร์คืออะไร. แปลโดย ชาติชาย พณานานนท์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์.**

เอกรงค์ ภาณุพงษ์. (2544) **สุริโยไท หลังม่านมลายา รวบรวมความพิเศษจาก “เนชั่นสุดลับดาห์”. กรุงเทพมหานคร : สิริมงคลคำ.**

ท้าวศรีสุดาจันทร์จากภาพยนตร์สุริโยไท. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://board.postjung.com/m/545117.html> (23 กันยายน 2554).

